

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru no. 9477/12

Zülfi AKBULUT ve Fatma AKBULUT/Türkiye

Başkan,

Valeriu Grişco,

Hâkimler,

Arnfinn Bårdsen,

Peeter Roosma,

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı* Hasan Bakırcı'nın katılımıyla 7 Temmuz 2020 tarihinde Komite olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm),

23 Aralık 2011 tarihinde yapılan yukarıda anılan başvuruyu dikkate alarak,

Davalı Hükümet tarafından ibraz edilen görüşleri ve bu görüşlere karşılık olarak başvuranlar tarafından ibraz edilen görüşleri dikkate alarak,

Gerçekleştirilen müzakerelerin sonucunda aşağıdaki kararı vermiştir:

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2020. Bu gayri resmî çeviri, Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

OLAYLAR

1. Başvuranlar Zülfi Akbulut ve Fatma Akbulut, sırasıyla 1961 ve 1962 doğumlu birer Türk vatandaşı olup Diyarbakır'da ikamet etmektedirler. Başvuranlar, Mahkeme önünde, Diyarbakır Barosuna bağlı avukatlar R. Yalçındağ Baydemir ve S. Çelebi tarafından temsil edilmişlerdir.

2. Türk Hükümeti ("Hükümet") kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

Davanın Koşulları

3. Davanın koşulları, taraflar tarafından ileri sürüldüğü şekliyle, aşağıdaki gibi özetlenebilir.

4. 24 Mart 2006 tarihindeki silahlı çatışma sırasında on dört terör örgütü üyesinin hayatını kaybetmesinin ardından, 28 ve 31 Mart 2006 tarihleri arasında Diyarbakır'da çok sayıda gösteri düzenlenmiştir.

5. Başvuranların oğlunun, 28 Mart 2006 tarihinde, polis karakolu çevresindeki olayları izlerken güvenlik güçleri tarafından vurulduğu iddia edilmiştir. Başvuranların oğlu, 31 Mart 2006 tarihinde, hastanede vefat etmiştir.

6. Otopsi raporuna göre, başvuranların oğlu, kurşun yarısından kaynaklanan iç kanama nedeniyle vefat etmiştir.

7. Belirtilmeyen bir tarihte, başvuranların oğlunun öldürülmesine ilişkin olarak ceza soruşturması başlatılmıştır.

8. Başvuranlar, 19 Mart 2006 tarihinde, oğullarının öldürülmesiyle ilgili olarak Cumhuriyet savcısına resmi bir şikâyette bulunmuşlardır.

9. Başvuranların diğer iki çocuğu ve komşuları, 2007 yılında belirtilmeyen tarihlerde, Cumhuriyet savcısı tarafından sorgulanmıştır. Cumhuriyet Savcılığı tarafından başka hiçbir tanık ifadesinin alınmadığı görülmektedir.

10. Güvenlik güçleri 14 Haziran 2007 tarihinde, Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı'nı, 10 Nisan Polis Karakolu civarında 28 Mart 2006 tarihinde yasa dışı gösterilerin yapıldığı, ancak güvenlik görevlilerinin halka karşı hakiki mühimmat kullanmadıkları konusunda bilgilendirmiştir.

11. Cumhuriyet savcılığı, belirtilmeyen bir tarihte, başvuranların oğlunun vücudundan çıkarılan kurşunun balistik incelemesini talep etmiştir.

12. Bir özet rapor, 15 Mart 2010 tarihinde, başvuranların oğlunun 9 mm'lik bir kurşunla vurulduğunu tespit etmiştir. Diyarbakır Cumhuriyet Savcısı, karşılaştırmalı bir balistik inceleme yapılmasını talep etmiş ve dosyadaki bilgilere göre, bu inceleme 30 Temmuz 2013 tarihinde, yani somut başvurunun yapılmasından sonra yapılmıştır. Bilirkişi raporu, polis memurlarının sahip olduğu ateşli silahların vücuttan çıkarılan kurşunla eşleşmediği sonucuna varmıştır.

13. Başvuranlar, belirtilmeyen bir tarihte, idare mahkemelerine tazminat davası açmışlardır. Başvuruları sırasında, dava halen Danıştay nezdinde derdestti.

ŞİKÂyetLER

14. Başvuranlar, Sözleşme'nin 14. ve 17. maddeleri ile bağlantılı olarak Sözleşme'nin 2. maddesi uyarınca, güvenlik güçlerinin oğullarını Kürt kökenli olduğu için kasıtlı ve hedefe yönelik bir şiddet eylemiyle öldürdüklerinden şikâyetçi olmuşlardır. Başvuranlar, aynı başlık altında, davalı Hükümetin, oğullarının hayatını koruma pozitif yükümlülüğünü ihlal ettiğini iddia etmişlerdir.

15. Başvuranlar, ayrıca, Sözleşme'nin 2. ve 13. maddeleri kapsamında, ulusal makamların, oğullarının öldürülmesine yönelik etkili bir soruşturma yürütmediğini ileri sürmüşlerdir.

16. Başvuranlar, Sözleşme'nin 3. maddesine dayanarak, oğullarının öldürülmesi sonucunda kendilerinin gördüğü muameleden ve ardından, yetkililerin oğullarını öldüren kişiyi tespit etmemesinden şikâyetçi olmuşlardır.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

17. Başvuranlar, oğullarının güvenlik güçleri tarafından öldürüldüğünden ve yetkililerin, oğullarının hayatını koruma ve ölümünü soruşturma yükümlülüklerini yerine getirmediğinden şikâyetçi olmuşlardır.

18. Başvuranlar, ayrıca, oğullarını erken yaşta kaybetmenin, failerin kimliğinin tespit edilememesiyle birlikte büyük acılara neden olduğunu iddia etmişlerdir. Başvuranlar, Sözleşme'nin 2., 3., 13., 14. ve 17. maddelerini ileri sürmüşlerdir.

19. Hükümet, bir dizi ilk itirazda bulunmuş ve söz konusu başvurunun kabul edilemez olduğunu iddia etmiştir. Özellikle, Hükümet, başvuranların

yargılamanın etkisizliğinin daha erken bir aşamada farkına varmaları gerektiğinden, başvurunun altı ay süre sınırı dışında yapıldığını belirtmiştir. Mahkeme, Hükümetin ilk itirazlarının geri kalanını incelemeyi gerekli görmemektedir. Zira aşağıda belirtilen nedenlerle, başvuru, süresi dışında yapıldığı için kabul edilemezdir.

20. Mahkeme, ilk olarak, altı ay süre kuralının, hukuki güvenliği desteklemeyi ve Sözleşme kapsamındaki konuları gündeme getiren davaların makul bir süre içinde incelenmesini sağlamayı amaçladığını yinelemektedir. Bu kural, ayrıca, yetkilileri ve diğer ilgili kişileri, uzunca bir zaman dilimi boyunca herhangi bir belirsizlik altında kalmaktan korumalıdır (bk., *Torlak ve Diğerleri/Türkiye* (k.k.), no'lar 48176/11, 13669/12, 62981/12, § 40, 29 Mayıs 2018; *Bulut ve Yavuz/Türkiye*(k.k.), no. 73065/01, 28 Mayıs 2002; ve *Bayram ve Yıldırım /Türkiye* (k.k.), no. 38587/97, AİHM 2002-III).

21. Kural olarak, altı aylık süre, iç hukuk yollarının tüketilmesi sürecinde nihai karar tarihinden itibaren işlemeye başlar. Yaşamdan mahrum bırakma ile ilgili davalarda, herhangi bir hukuk yolu bulunmuyorsa ya da bunların etkisiz olduğuna karar verilirse, altı aylık süre, ilke olarak, başvuran tarafından şikâyet edilen eylem tarihinden itibaren işlemeye başlar. Başvuranların ilk önce bir iç hukuk yolundan yararlandıkları ve ancak daha sonraki bir aşamada bu hukuk yolunu etkisiz kılan koşulların farkına vardıkları veya farkına varmaları gerektiği istisnai durumlarda özel hususlar geçerli olabilir. Böyle bir durumda, altı aylık süre, başvuranın bu durumların farkına vardığı veya farkına varması gerektiği zamandan itibaren hesaplanabilir (bk., ayrıca, *Han/Türkiye* (k.k.), no. 31248/09, 15 Ocak 2013).

22. Bu bağlamda, başvuranların yakınlarının ölümüyle ilgili bazı davalarda, Mahkeme, başvuranın bir iç hukuk yolunun etkinliğinden şüphe duymaya başlayabileceği veya başlamış olması gereken süreyi incelemiştir. Mahkeme'nin altı aylık sürenin ne zaman işlemeye başladığını değerlendirme amacı bakımından bir soruşturmanın ne zaman etkisiz hale geldiğini tespit etmek için belirli bir süre belirtmekten kaçınmasına karşın, Mahkeme tarafından böyle bir sürenin belirlenmesi, her davanın koşullarına ve başvuranların gösterdiği özen ve ilgi gibi diğer faktörlere ve ayrıca, söz konusu soruşturmanın yeterliliğine bağlı olmuştur (bk., *Acar/Türkiye* (k.k.), no. 33614/10, § 26, 10 Aralık 2013).

23. Somut başvuruda, başvuranların oğlu 28 Mart 2006 tarihinde vurulmuştur. Başvuranların oğlu 31 Mart 2006 tarihinde vefat etmiştir. Mahkeme, Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığının, 2007 yılında, başvuranların dilekçelerine cevaben birkaç soruşturma adımı attığını kaydetmektedir. Ancak, 2008 ve 2009 yıllarında iki yıl üst üste hiçbir işlem yapılmamıştır. Dava dosyasına göre, 2010 yılında ve ardından 2013 yılında yeni adımlar atılmıştır. Bununla birlikte, bu gelişmeler, yalnızca, hâlihazırda başlatılmış olan yazışmaların sonucuyla ilgili takip eylemleriydi ve herhangi bir potansiyel fail tespit edememiştir.

24. Yukarıdaki hususlar ışığında, Mahkeme, anlamlı bir soruşturmanın yokluğunun, Aralık 2011 tarihinde Mahkeme'ye başvurularından çok önce başvuranlar tarafından açıkça görülmesi gerektiği kanaatindedir (bk., *Torlak ve Diğerleri/Türkiye* (k.k.), no'lar 48176/11, 13669/12, 62981/12, § 40, 29 Mayıs 2018).

25. Yukarıdakileri göz önünde bulundurarak Mahkeme, cezai soruşturmanın görünürde etkisiz olmasına rağmen, oğullarının öldürülmesinin ardından beş yıldan fazla süre bekleyen başvuranların, altı aylık süre sınırına uymadıklarını tespit etmiştir. Mahkeme, (yukarıda anılan) *Torlak ve diğerleri* davasında Diyarbakır'da Mart 2006 tarihinde aynı olaylardan kaynaklanan benzer şikâyetleri hâlihazırda incelediğini ve altı aylık süre sınırlamasına uyulmaması nedeniyle bu başvuruların kabul edilemez olduğunu beyan ettiğini yinelemektedir. Somut başvuruyu da inceleyen Mahkeme, bu davalarda yer alan tespitlerinden ayrılmasını gerektirecek herhangi bir özel durum görmemektedir.

26. Mahkeme, yukarıdaki hususlar ışığında, başvurunun süresi dışında yapıldığı ve Sözleşme'nin 35 §§ 1 ve 4 maddesi uyarınca bir bütün olarak kabul edilemez olduğunun beyan edilmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

Bu gerekçelerle, Mahkeme, oy birliğiyle,

Başvurunun kabul edilemez olduğuna *karar vermiştir*.

Hasan Bakırcı
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Valeriu Grițco
Başkan